

Ліна ЧЕРНЯВСЬКА,

мол. наук. співроб.

Використання електронних інформаційних ресурсів у забезпеченні інформаційно-аналітичного супроводу демократичних перетворень

Стаття присвячена аналізу можливостей використання інформаційних ресурсів мережі Інтернет інформаційно-аналітичними підрозділами бібліотек, зокрема, для створення інформаційно-аналітичного продукту, здатного сприяти формуванню громадянської культури, поглибленню демократичних перетворень.

Входження України в інформаційне суспільство супроводжується зростанням соціальної ваги бібліотек, підвищенням їх статусу як інформаційного й суспільного інституту. Внесок бібліотек у розвиток освіти та науки постійно зростає. Зокрема, через поширення нових, дискантних, технологій. З розвитком інформатизації електронні ресурси впродовж короткого часу стали важливою альтернативою інформаційних джерел на традиційних носіях передусім через зручність доступу до них, зберігання, копіювання та використання.

Електронні інформаційні ресурси відіграють значну роль у забезпеченні інформаційних потреб користувачів (абонентів) бібліотек. Різні аспекти цього питання висвітлено в працях О. Ворошилова, В. Горового, Л. Чуприни, С. Басова, А. Антопольського, Ю. Столярова, Я. Шрайберга, Д. Ніколаса та інших вітчизняних та зарубіжних дослідників. Розвиток суспільства, становлення ринкової економіки, побудова демократичної правової держави передбачає інтенсифікацію процесу інформатизації України. Широке використання сучасних комп'ютерних технологій, методів обробки інформації, засобів телекомунікацій надасть пересічному громадянину можливість вільного доступу до потріб-

ної інформації суспільно-політичного, правового, соціального характеру незалежно від місця перебування користувача, його віддаленості від місця збереження необхідних даних. Використання дистантних технологій сьогодні набуває дедалі більшого поширення в Україні.

Унікальність Інтернету полягає в інтерактивності – користувач мережі може як знайти інформацію, що його цікавить, так і запропонувати свою інформацію. Фактично кожен користувач у будь-якій точці земної кулі, де є доступ до мережі, може відкрити власну сторінку чи сайт будь-якої тематики й вигляду.

Використання потенціалу електронної інформації переводить інформаційно-аналітичну й управлінську діяльність на рівень, який відповідає вимогам сьогодення. Адже за своїм змістом, обсягами, спрямуванням, структурою електронна інформація є досить розмаїтою, електронні ЗМІ користуються довірою населення, і сьогодні спостерігається помітне збільшення їх впливу на суспільну свідомість. До того ж інтернет-видання дуже вигідно відрізняються від друкованих видань та телебачення можливістю моментального оновлення, тобто вони здатні більш оперативно інформувати суспільство про події. Це створює необхідні умови для підготовки на базі останньої інформаційного підґрунтя для найоптимальніших управлінських рішень.

Аналіз структури вітчизняного інформаційного онлайн-середовища показує, що 47 % інформації в українській частині Інтернету є інформацією про діяльність суб'єктів господарювання, 16,6 % становлять інформаційно-довідкові ресурси, 14,8 % – розважальна інформація, 4,4 % – інформація про діяльність закладів науки та освіти, 6 % – електронні ресурси ЗМІ, 1,3 % – сервери з інформацією про діяльність органів державної влади та управління. Найпотужніші серед них – офіційні сайти Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України «Урядовий портал», через який можна вийти на сайти усіх міністерств, відомств та установ, регіональних представництв держав-

ної влади. Власні сайти мають практично всі політичні партії, зареєстровані Міністерством юстиції. Альтернативними до державних ресурсів у політичній частині інтернет-простору є численні проекти неурядових організацій, однією з цілей яких є формування автономних моделей політичної участі громадян у житті країни та зниження ефективності мобілізаційних практик влади.

Електронним ЗМІ в структурі українського Інтернету належить 6 % від усіх ресурсів, але вони, проте, є найбільш відвідуваними. Можливості інформаційного впливу повідомлень, переданих через Інтернет, випливають з їхніх властивостей – доступності (читач за бажанням може відкрити сайт у будь-який час), глобалізованості (перетинають безперешкодно будь-які державні кордони), інтерактивності («двобічний зв'язок між комунікатором і реципієнтом, що в будь-який момент стає комунікатором»). Інтернет-ЗМІ стають потужним джерелом інформації для решти ЗМІ – аудіовізуальних і друкованих [1].

Інтерактивний характер інтернет-видань (наявність гостьових книг, форумів, конференцій тощо) надає можливість не лише ознайомитися з певним суспільним явищем чи подією, а й вивчити суспільний резонанс зазначеного явища, події, процесу. Це забезпечує поліпшення якості аналітичної роботи та значно її прискорює, до того ж інформація в електронному форматі легко копіюється та опрацьовується.

Більше того, інтерактивність сучасного інформаційного середовища створює умови для запровадження такого звичного для розвинутих країн світу явища як електронна демократія – тобто можливість кожної людини брати участь у формуванні та реалізації державної політики, прийнятті рішень органами влади, використовуючи при цьому інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) для двостороннього інтерактивного зв'язку між державою (органами влади) та громадянами.

Проте такі широкі можливості, на думку деяких експертів, можуть підвищити рівень політичної компетенції громадян, але не

зроблять їх активними учасниками демократичних перетворень. Тобто Інтернет, його розвиток, не змінює людей і навряд чи перетворить незацікавлених, непоінформованих, байдужих громадян на зацікавлених, інформованих та активних кібергромадян [2].

Онлайніві ЗМІ є прикметою нашої епохи – постіндустріальної і інформаційної стадії розвитку суспільства. Однією з останніх тенденцій у розвитку мережевих ЗМІ стала поява соціальних медіа, які приходять на зміну масовим ЗМІ. Як відзначають експерти, блоги, особисті щоденники в Інтернеті й інші соціальні медіа спричинили за собою медіареволюцію, яку іноді порівнюють з винаходом друкарського верстата. Завдяки спеціальним програмним засобам будь-який користувач Інтернету без технічних знань може тепер створити веб-сторінку і поширювати інформацію, яку він захоче. За визначенням експерта С. Рубеля, соціальні медіа – це онлайніві платформи та інструменти, якими можуть користуватися люди для того, щоб ділитися думками, враженнями, професійними спостереженнями, досвідом і планами. Тепер соціальні медіа можуть містити тексти, малюнки й фотографії, звук і відео.

На початку 2000-х років цей феномен почав інтенсивно розвиватися. Їх переваги якнайкраще ілюструє новий медіаформат блогів: вони оперативно реагують і швидко поширюють новини день за днем, інтенсифікують обмін ідеями, даними про новітні продукти й інновації; звертають увагу традиційних ЗМІ на теми, які хвилюють суспільство, вказують на помилки й неточності в матеріалах ЗМІ. Різновидами соціальних медіа, окрім блогів, є також дошки оголошень, підкасти (аудіоблоги), Вікі (енциклопедії колективного редагування), відеоблоги та ін. Блоги дедалі активніше починають входити до рейтингу найпопулярніших сайтів світу.

Блоги й політика активно взаємодіють. Наприклад, можна відзначити цікаву, але двояку здатність популярних «центральных» блогів бути своєрідними фільтрами для цікавої інформації. Так, з одного боку, вони популяризують актуальні дані з менш цікавих

блогів, одночасно звертаючи на них увагу читачів, з іншого – такі блоги мають власну точку зору на те, що є цікавим для аудиторії, а що не є. У цій формі, блогери з меншими зв'язками функціонують, як «пожежні тривоги» для центрального блогу, забезпечуючи нову інформацію і зв'язки. Через специфічну систему ієрархії блогів, працівникам ЗМІ тільки потрібно прочитати топ-блог, щоб знати, що цікаве громадськості.

Фактично блоги впливають на політику, впливаючи на контент традиційних медіа. Вони забезпечують колективну інтерпретуючу рамку для політиків, яку згодом використовують традиційні медіа. Так, відповідальний редактор New York Times Б. Келлер сказав в інтерв'ю в листопаді 2003 р.: «Я проглядаю блоги. Іноді те, що я читаю у них, змушує мене відчувати, щоб ми щось «підгвинтили». Г. Куртц, найвидатніший медіа-журналіст у Сполучених Штатах, регулярно цитує ведучих блоггерів у своїй колонці Washington Post.

За неперевіреними даними ЖЖ-проекту ukrainians, сьогодні українською на платформі LiveJournal пишуть майже 3,5 тис. блоггерів. Звичайно, відзначає блоггер зі стажем Д. Губенко, це число не порівняти з кількістю російськомовних ЖЖ-юзерів, проте ми теж маємо своїх «зірок». Якщо продивитися дослідження Алтайської школи політичних досліджень під назвою «Використання інтернет-блогів у політичній боротьбі», то стає зрозумілим, що в еліту кириличного блогінгу входять три жителі України: juliy, matilda_don і shorec. У квітні 2007 р. почав працювати рейтинг nash-lj.org.ua, у якому враховані результати понад 4 тис. українських щоденників на платформі ЖЖ. У першій сотні рейтингу зафіксовано 18 щоденників, як у той або інший спосіб стосуються вітчизняної політичної і навколополітичної тематики [3].

За висновком експертів, український сегмент Інтернету відстає від світового рівня років на п'ять. Глобальні тенденції, але в значно менших масштабах, у нас проявляються саме з такою затримкою, якщо взагалі хвиля докочується. Наприклад, уже досить

поширені особисті онлайнві щоденники, як і в розвинутих країнах. Але дуже мало тематичних блогів, автори яких пишуть про певну галузь і послідовно відстежують зрушення в конкретній сфері.

Українська блогосфера вже протягом 2–3 років перебуває в процесі зародження. Окремі блоги ще не становлять єдиний медіа-простір. Взагалі поняття «блогосфера» виникло тому, що це більше ніж проста сукупність блогів. Блогосфера дає синергичний ефект. І такого «синергичного» стану українська блогосфера досі не досягла. Але наразі нові блоги відкриваються достатньо часто, і, як передбачають експерти, через 1,5–2 роки українські блоги зіллються в «повноцінну» блогосферу [4].

Таким чином, на сьогодні ЗМІ, зокрема електронні, відіграють дедалі більш важливу роль у економічному, політичному та соціальному житті суспільства і є водночас джерелом інформації про демократичні перетворення в державі і засобом, що допомагає їх здійснювати, а подекуди – стверджувати, нав'язувати та відстоювати свою точку зору і примушує інших гравців політичного поля діяти, виходячи з цього. Тому вони, як і політики, відповідальні за процеси, що відбуваються в суспільстві.

Сьогодні незалежні медіа-експерти негативно оцінюють ситуацію, що склалася в українському інформаційному просторі. Попри поліпшення ситуації порівняно з періодом президентства Кучми, нині спостерігається нова хвиля обмежень доступу журналістів до інформації, а на регіональному рівні – пряма дія політичної цензури. Це свідчить про незацікавленість у реформуванні державних ЗМІ та запровадженні незалежного від неї суспільного мовлення [5].

Але незважаючи на це, електронні інформаційні ресурси все ж забезпечують отримання громадянами адекватної й постійно оновлюваної інформації про соціально-економічну й політичну ситуацію в державі та надають можливість коментувати діяльність

інститутів влади, давати їй оцінки та надсилати пропозиції щодо підвищення ефективності політичного правління.

Крім того, е-демократія дає змогу вирішувати повсякденні потреби громадян, оскільки в її межах вони мають можливість отримувати різноманітні документи та укладати угоди.

Сьогодні в Україні розвивається проект е-урядування, який реалізує потребу уряду вести постійний діалог з громадянами, реагувати на їх пропозиції і запити, стимулюючи в такий спосіб інтерес до політики та активні форми участі в політичному житті. Для е-урядування пріоритетним є підвищення постійної обізнаності громадян про діяльність органів державної влади та управління усіх рівнів; доступність державної інформації та її оперативна передача користувачам; підтримка і посилення зворотного зв'язку між владою і суспільством; пряма участь громадян у діяльності органів державної влади й управління; підтримка політичних процесів, спрямованих на розвиток та вдосконалення демократії участі [6].

Але для перетворення Інтернету на реальний рушій демократичних процесів, необхідно створити можливість надання кожному громадянину вільного доступу до глобальних комп'ютерних мереж. Поки що ж регіональна структура інтернет-користувачів в Україні засвідчує, що більшість з них зосереджена у великих містах.

Якщо говорити про кількісну оцінку інтернет-аудиторії в Україні, то за даними дослідницької компанії «Gemius Україна», аудиторія Уанета сьогодні становить понад 6 млн користувачів, а проникнення Інтернету в Україні – 13 % (щодо всього населення країни). При цьому найвищі темпи приросту аудиторії показують регіони з найменшою кількістю користувачів: Закарпатська і Сумська області, АР Крим.

Компанія inMind відзначає, що у віковій групі 15–29 років частка користувачів Інтернетом становить 65 %, 30–44 роки – 40 %, 45–59 років – 23 %, 60+ років – лише 6 % [7].

Лише 35 % домогосподарств у містах з кількістю населення понад 50 тис. чоловік має хоча б один працюючий стаціонарний комп'ютер або ноутбук. При цьому 8 % домогосподарств, в яких ще немає ПК, планують придбати його до кінця 2008 р. [8].

Останнім часом у формуванні інформаційного суспільства дедалі більше уваги приділяється освітнім аспектам. Вони пов'язані насамперед з аналізом проблем інформаційного суспільства як суспільства, «що навчається», оскільки для всіх членів такого суспільства зростає потреба постійного підвищення кваліфікації, відновлення знань, освоєння нових видів діяльності.

У таких умовах роль бібліотек як інтелектуальних центрів, в яких зосереджено велетенські інформаційні ресурси, постійно зростає.

Сьогодні з появою інформаційних технологій у бібліотеках з'явилися нові можливості у сфері обслуговування віддалених користувачів. Передусім це створення віртуальних довідкових служб, що надають у відповідь на запит користувача готову бібліографічну і фактографічну інформацію у вигляді списків літератури, а також посилань на інтернет-ресурси.

Створення таких довідкових служб пояснюється об'єктивними причинами: збільшенням вітчизняних інтернет-ресурсів, які використовуються при виконанні запитів користувачів; формуванням нової аудиторії користувачів, що має потребу в цілодобовому доступі до електронних каталогів бібліотек, отриманні електронних копій документів. За кордоном такі довідкові служби з'явилися понад 10 років тому, а в Україні нещодавно. Бібліотечні сайти завдяки змістовному наповненню, регулярному оновленню, продуманій структурі і зручній навігації стають авторитетними і надійними джерелами інформації. Роль та статус сучасної бібліотеки визначаються здебільшого її можливостями щодо кумуляції, обробки й поширення в часі та просторі онлайн-електронних ресурсів: електронних журналів, електронних книг, баз даних, цілісних електронних бібліотек тощо. Електронна колекція стає

такою ж невід’ємною складовою бібліотеки, як і колекція друкована, а останнім часом має тенденцію й до перевищення за обсягами. Головне місце на сайтах бібліотек належить інформаційним ресурсам. Доступ до електронного каталогу бібліотеки сьогодні є невід’ємною складовою інформаційного сервісу, що надається бібліотеками для своїх користувачів. Крім того, інформаційні технології надають можливість бібліотекам забезпечувати пошук за електронними каталогами інших бібліотек, що зручно і значно економить час користувача. Крім каталогів, бібліотеки пропонують найрізноманітніші бази даних – від бібліографічних до повнотекстових і фактографічних.

Так, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського в напрямі розвитку інформаційного обслуговування передбачає створення системи загального доступу до інформації та знань для всіх категорій користувачів, що буде сприяти наданню їм рівних можливостей задоволення інформаційних потреб та отримання послуг у сфері інформаційних комунікацій. Серед завдань цього напрямку: розширення спектра онлайн-послуг веб-порталу бібліотеки, розвиток дистанційного інформаційного обслуговування, електронної доставки документів, організація підготовки та розповсюдження на компакт-дисках системи галузевих серій електронних видань «Бібліотека – суспільству», які створюватимуться шляхом обробки новітніх потоків вітчизняної та світової інформації, розвиток системи обслуговування мультимедійною інформацією, вдосконалення бібліотечно-бібліографічного обслуговування на базі розвитку корпоративних форм взаємодії бібліотек. На сьогодні на сайті, крім загального електронного каталогу бібліотеки, розміщені такі спеціалізовані електронні каталоги та картотеки: спеціалізовані каталоги та картотеки («Каталог дисертацій і авторефератів дисертацій», «Каталог періодичних видань», «Бібліографічна база даних Фонду президентів України»), довідкові картотеки бібліотеки («Картотека видань 1980–1999 рр.», «Картотека перекладних видань 1980–2001 рр.», «Картотека журнальних

статей залу обслуговування читачів літературою гуманітарного профілю»), каталоги та картотеки партнерів бібліотеки («Каталог Інституту проблем міцності ім. Г. С. Писаренка НАН України», «Каталог Київського національного університету технологій та дизайну», «Картотека Херсонської обласної наукової медичної бібліотеки»). Також можна попрацювати з інформаційними повнотекстовими ресурсами, серед яких виділяються «Фонд електронних документів», «Тематичні колекції бібліотеки», «Тематичні колекції партнерів». Доступним є пошук в реферативній базі даних та інформація про систему реферування української наукової літератури.

Крім того, на сайті НБУВ розміщені різноманітні посилання на ресурси Інтернет, серед яких виділяються «Пошукові системи Інтернет», «Пошук наукової інформації» за допомогою DOAJ, «Електронні бібліотеки» (Бібліотеки нормативних актів, наукові бібліотеки, бібліотеки просвітницьких матеріалів, бібліотеки художньої літератури, списки електронних бібліотек), «Загальнодоступні наукові журнали», «Газети та журнали України», «Довідники, енциклопедії та словники». Також можна попрацювати з розділами, що поєднують посилання на окремі бібліотеки та наукові установи: «Бібліотеки України», «Наукові установи України», «Університети України», «Бібліотеки світу». «Наукові установи та університети Росії». Усі ці посилання забезпечують зручність доступу до вказаних сайтів, оскільки пришвидшують пошук необхідних посилань. Із сайту НБУВ можна безпосередньо перейти до роботи з інформаційними ресурсами електронних бібліотек України, Росії, світу [9].

Тож бібліотеки сьогодні самі стали виробниками інформаційної продукції.

У процесі становлення Української держави сформувався попит на інформаційно-аналітичну продукцію, яка б допомогала формувати й втілювати в життя демократичні перетворення. Однією з відповідей на це стала поява в 1992 р. у структурі НБУ імені

В. І. Вернадського спеціального підрозділу, орієнтованого на зміцнення співробітництва з органами державної влади України, – Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (СІАЗ) [далі – Служба].

На сьогодні Служба найширше використовує електронні періодичні видання, матеріали, що представлені на сайтах і порталах економічних інституцій, політичних структур, органів державної влади, електронних версій газет, журналів, програм радіо і телебачення. Важливою є інформація громадських інформаційно-аналітичних центрів.

Усе це дає змогу прискорити опрацювання й використання значних обсягів оперативної інформації; розширити географію використання джерел інформації та їхню кількість; забезпечувати оперативну доставку замовникам інформаційно-аналітичної продукції, зміцнювати зворотний зв'язок; за рахунок розширення й урізноманітнення джерельної бази підвищити точність, достовірність інформаційно-аналітичної продукції Служби.

Сьогодні робота СІАЗ пов'язана з розширенням застосування електронних інформаційних технологій, підвищенням їх значення до рівня основних при підготовці інформаційно-аналітичної продукції. Підвищення ролі електронних інформаційних технологій обумовлене різко зростаючими обсягами інформації в суспільстві та швидкістю її циркуляції, пов'язаної зі стрімким прискоренням темпів життя. Для забезпечення відповідних запитів своїх замовників СІАЗ забезпечує оперативність інформаційного обслуговування, аналіз великих обсягів нової інформації з дедалі ширшим використанням комп'ютерних технологій.

Зокрема, на основі аналізу оперативної інформації електронних видань СІАЗ пропонує бюлетень «Резонанс».

Електронні інформаційні технології дали можливість розширити спектр завдань, посильних для Служби. Її фахівці створили карту чинних джерел електронної інформації на території кожної з областей України. Це дало змогу значно збагатити інформацій-

ними матеріалами бюлетень та журнали «Україна: події, факти, коментарі», «Вісті з регіонів», домогтися більшої точності та достовірності оглядових матеріалів. Відповідно до запитів користувачів розширилася тематика матеріалів, з'явилися нові видання.

Серед них – ті, що відображають розвиток демократичного процесу в Україні: «Політичні партії і громадські об'єднання», «Політичні технологи і технології», «Відгуки про діяльність владних структур». Нові напрями в роботі Служби пов'язані з розробленням важливих питань правової сфери – адміністративного судочинства в Україні, а також наданням допомоги владним структурам у правових консультаціях відповідно до звернень громадян. Останнє пояснюється насамперед співпрацею з Управлінням зв'язків із громадськістю Кабінету Міністрів України. Регулярна публікація правових консультативних матеріалів нині набула в регіонах вигляду окремих бюлетенів правової інформації. Ці матеріали виставляються на сайтах владних структур, використовуються фахівцями-правниками. Серед нової продукції Служби – бюлетень «Національна безпека: геополітичні, соціально-економічні та інші фактори».

У 2001 р. Служба розширила свою діяльність з інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади до рівня обласних, міських, районних державних адміністрацій. Відповідно до Указу Президента України від 17 лютого 2001 р. № 101/2001 «Про вдосконалення діяльності органів виконавчої влади з питань інформування населення» Службою було створено інформаційно-аналітичний журнал «Україна: події, факти, коментарі», основна мета якого – публікація актуальної суспільно значущої інформації, оглядів ЗМІ, аналітики, що відображає актуальні події в житті України та навколо неї, оціночних та прогнозних матеріалів, а також довідкової інформації, орієнтованої на управлінські структури. З метою оперативного доведення до користувачів у регіони (в обласні, міські, регіональні адміністрації) він надсилався в електронному вигляді.

Спільним листом заступників глави Адміністрації Президента України – керівників головних управлінь з питань внутрішньої політики та організації кадрової роботи і взаємодії з регіонами на адресу голів Ради міністрів АРК, голів обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій його матеріали було рекомендовано постійно використовувати для інформування населення.

Відповідно до запитів різних категорій замовників Служба розробляла необхідну інформаційно-аналітичну продукцію, у т. ч. бюлетень оглядових матеріалів на базі публікацій ЗМІ «Економічне життя України», видання «Преса про економічні злочини та правопорушення», «Фінанси: бізнес, безпека, розвиток», «Суспільно-політичне життя України».

Починаючи з 1996 р. Служба запровадила випуск щоденного інформаційного бюлетеня «Вісті з регіонів», мета якого – відображення найважливіших подій у житті кожної з областей України.

Нові можливості в опрацюванні інформації дали Службі можливість підключитися до вирішення масштабних інформаційних завдань загальнодержавного значення: аналізу виконання урядових програм, систематизації й підготовки оглядової інформаційно-аналітичної продукції, пов'язаної із широким суспільним обговоренням проблем реформування наукової сфери тощо.

Нині СІАЗ підходить у своїй роботі до нового етапу, що пояснюється формуванням нових потреб суспільства до інформаційної сфери. Цей період і для інформаційно-аналітичного підрозділу НБУВ, і для подібних структур в інших бібліотечних установах диктує необхідність вирішення нових завдань, пов'язаних з введенням у суспільний обіг потрібного для подальшого розвитку знання, виробленням і впровадженням методик ефективного використання в інтересах суспільства інформаційної продукції з глобального інформаційного простору, налагодженням співробітництва з усіма категоріями користувачів, постійним підвищенням якості вдосконалення інформаційно-аналітичної продукції, з активною

участю у формуванні в країні ефективних ринкових відносин в інформаційній сфері. Успішна робота щодо вирішення цих та інших актуальних завдань є одним з важливих факторів, що мають забезпечити подальший поступ українського суспільства [10].

Список використаних джерел

1. *Ротар, Н.* Політична участь громадян України в умовах е-демократизації [Текст] / Н. Ротар // Політичний менеджмент. – 2006. – № 2 (17). – С. 78–92.

2. *Hill, K. A., Hughes, J. E.* Cyberpolitics: Citizen Activism in the age of the Internet [Text] / K. A. Hill, J. E. Hughes. – Oxford : Rowman and Littlefield Publishers Inc., 1998.

3. *Климович, С.* Електронні пси демократії [Електронний ресурс] / С. Климович. – Режим доступу : <http://www.polit.blog.net.ua>, вільний. Заголовок з екрану.

4. Чим українська блогосфера відрізняється від світової? [Електронний ресурс] / Максон Пуговський. – Режим доступу: <http://www.blogobig.com>), вільний. Заголовок з екрану.

5. Влада не зацікавлена в незалежних ЗМІ? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.politarena.org.ua>, вільний. Заголовок з екрану.

6. *Голобуцький, О.* Концепція електронного урядування і сучасні потреби України [Текст] / О. Голобуцький // Політичний менеджмент. – 2005. – № 5 (14). – С. 75–86.

7. ИМУ 2008: пост-релиз конференции [Электронный ресурс] / Интернет-маркетинг в Украине . – Режим доступа : [http://www.imu.org.ua](http://www/imu.org.ua). свободный. Заглавие с экрана.

8. Эксперт: В Украине сравнительно мало ПК [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.korrespondent.net/>, свободный. Заглавие с экрана.

9. *Корнілова, Є. О.* Агрегація інформаційних ресурсів бібліотек на порталі НБУВ [Текст] / Є. О. Корнілова // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, ос-

віти, практики: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 17–18 трав. 2005 р. – К., 2005. – Ч. 1. – С. 147–149.

10. *Горовий, В.* Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (1992–2006): етапи становлення [Електронний ресурс] / В. Горовий. – Режим доступу : <http://www.archives.gov.ua/Publicat/AU/AU-1-6-2006/05.pdf>, вільний. Заголовок з екрану.